

Liberarea condiționată în cazul detențiunii pe viață și a pedepsei închisorii mai mare de 10 ani

Conditional liberation in the case of life imprisonment and prison sentence of more than 10 years

*drd. Lorena-Alexandra AVRAM**

Universitatea de Vest din Timișoara

Facultatea de Sociologie și Psihologie

Școala doctorală de Filosofie, Sociologie și Științe politice

Abstract

The present article carries out an analysis of the institution of conditional liberation in the case of the convicted persons serving the sentence of life imprisonment or a sentence with imprisonment of more than 10 years, with a customized analysis on the situation of the convicted persons sentenced to imprisonment for 30 years (the general maximum provided by Romanian law), the author identifying in each case the more favorable criminal law.

Keywords: *conditional liberation; life imprisonment; prison; more favorable criminal law; conditional liberation conditions.*

Rezumat

Prezentul articol realizează o analiză a instituției liberării condiționate în cazul condamnaților care execută pedeapsa detențiunii pe viață sau o pedeapsă cu închisoarea mai mare de 10 ani, cu o analiză particularizată asupra situației condamnaților la pedeapsa închisorii de 30 de ani (maximul general prevăzut de legea română), autoarea preocupându-se de identificarea în fiecare caz în parte a legii penale mai favorabile.

Cuvinte-cheie: *liberare condiționată, detențiunea pe viață, închisoare, lege penală mai favorabilă, condițiile liberării condiționate.*

1. Noțiuni introductive. Liberarea condiționată a fost definită în literatura de specialitate ca fiind „o modalitate de individualizare a executării pedepsei privative de libertate constând în executarea acesteia în regim de libertate din momentul în care sunt îndeplinite condițiile legale”¹.

* avramlorenaa@yahoo.com.

¹ F. Streteanu, D. Nițu, *Drept penal. Partea generală. Curs universitar*, Editura Universul Juridic, București, 2018, vol. II, p. 576. Într-o altă opinie s-a susținut că „liberarea condiționată este cea mai frecventă formă de individualizare postcondamnatore a pedepsei închisorii, justificată de conduita bună a condamnatului în timpul executării pedepsei”. În acest sens, a se vedea V. Pașca, *Curs de drept penal. Partea generală*, Editura Universul Juridic, București, 2012, p. 552.

Noul Cod penal, intrat în vigoare la 1 februarie 2014, a reformat instituția liberării condiționate, aducând mai multe elemente de noutate. Astfel, sub aspectul conținutului reglementării, doctrina² a arătat că elementele de noutate privesc în principal unele modificări în privința condițiilor pe care trebuie să le îndeplinească cei condamnați la pedepse privative de libertate pentru a beneficia de liberarea anticipată, precum și prevederea prin lege a unor măsuri de supraveghere și obligații ce pot fi impuse condamnatului liberat condiționat pe durata termenului de supraveghere (10 ani în cazul detențiunii pe viață și un interval de timp cuprins între momentul liberării condamnatului și momentul în care se împlinește durata pedepsei, în cazul închisorii). De asemenea, un alt element de noutate introdus de noul Cod penal este posibilitatea anulării liberării condiționate.

Și în viziunea noului Cod penal, liberarea condiționată are un caracter general, putând fi acordată oricărui condamnat, în condițiile legii. De asemenea, aceasta are un caracter personal, fiind legată de personalitatea condamnatului, presupunând o analiză de specialitate a acesteia realizată de comisia specială din penitenciar anterior sesizării instanței, dar și un caracter judiciar, fiind dispusă doar de instanța de judecată, având, totodată, un caracter provizoriu, putând fi revocată până la momentul împlinirii duratei pedepsei³.

Liberarea condiționată rămâne o formă de individualizare a executării pedepsei *post judicium*, fără a fi o simplă individualizare administrativă⁴, deși cunoaște două faze procesuale distincte: una administrativă desfășurată în fața comisiei speciale din penitenciar și una judiciară, în fața instanței de judecată.

Curtea Constituțională⁵, statuând asupra excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 100 alin. (1) lit. a) teza a doua și alin. (3) fraza a doua teza a doua C. pen. a arătat: „Curtea constată că liberarea condiționată este o măsură de politică penală de mare importanță pentru realizarea scopului pedepsei închisorii, întrucât este concepută ca un stimulent pentru condamnații care dau dovezi de îndreptare și constă în reducerea perioadei de privare de libertate, fiind destinată să accelereze procesul de reeducare și de reinserție socială a condamnatului. Liberarea condiționată este, totodată, un mijloc de individualizare administrativă a pedepsei, având în vedere că privește faza executării acesteia, iar instanța, deși liberă să aprecieze asupra temeiniciei și necesității acordării liberării condiționate, nu poate proceda la judecarea cererii de liberare condiționată fără să existe la dosarul cauzei procesul-verbal încheiat de comisia pentru liberare condiționată și deci caracterizarea condamnatului și a comportării acestuia în timpul executării pedepsei. Curtea reține că liberarea condiționată nu reprezintă un drept recunoscut condamnatului de a nu executa toată pedeapsa, ci un instrument juridic prin care instanța de judecată

² I. Molnar, *Liberarea condiționată* în G. Antoniu, T. Toader (coord.), *Explicațiile noului Cod penal*, Editura Universul Juridic, București, 2018, vol. II, p. 233.

³ *Ibidem*.

⁴ Individualizarea administrativă, care este o formă de individualizare *post judicium*, derivă din necesitatea realizării efective a funcțiilor pedepsei, astfel încât pedeapsa să fie cât mai corect adaptată naturii personalității infractorului. În acest sens, F. Ciopec, *Individualizarea judiciară a pedepselor*, Editura C.H. Beck, București, 2011, p. 27.

⁵ Curtea Constituțională, Decizia nr. 99 din 28 februarie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 422 din 29 mai 2019.

constată că nu mai este necesară continuarea executării pedepsei în regim de detenție până la împlinirea integrală a duratei stabilite prin hotărârea definitivă de condamnare, întrucât condamnatul, prin conduita avută pe durata executării pedepsei, dovedește că a făcut progrese evidente în vederea reintegrării sociale, iar liberarea sa anticipată nu prezintă niciun pericol pentru colectivitate. Sub acest aspect, Curtea a statuat, în jurisprudența sa, că liberarea condiționată nu este un drept, ci doar o posibilitate care se aplică dacă sunt îndeplinite și constatate de către instanță condițiile legale, măsura constituind un stimulent important pentru reeducarea celui condamnat (Decizia nr. 238 din 21 mai 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 417 din 10 iulie 2013)".

Actualul Cod penal a creat un regim juridic diferențiat între condițiile reglementate pentru liberarea condiționată în cazul detențiunii pe viață (art. 99) și cele pentru liberarea condiționată în cazul pedepsei închisorii (art. 100), procedura de judecată fiind reglementată însă în mod unitar de dispozițiile art. 587 C. pr. pen.

2. Liberarea condiționată în cazul detențiunii pe viață. În noua arhitectură legală a instituției liberării condiționate, condițiile liberării condiționate în cazul detențiunii pe viață sunt reglementate de dispozițiile art. 99 C. pen., spre deosebire de vechiul Cod penal care reglementa liberarea condiționată în cazul executării detențiunii pe viață în art. 55¹, integrat în Secțiunea I. detențiunea pe viață din Capitolul III al Titlului III al Părții generale.

Detențiunea pe viață este o pedeapsa principală și reprezintă cea mai severă pedeapsă din legislația penală actuală, constând în lipsirea de libertate a condamnatului pentru restul vieții lui.

Conform dispozițiilor art. 56 C. pen., „detențiunea pe viață constă în privarea de libertate pe durată nedeterminată și se execută potrivit legii privind executarea pedepselor”. Pornind de la definiția legală antecitată, literatura de specialitate a susținut că detențiunea pe viață constă în privarea de libertate pe durată nedeterminată, existând însă posibilitatea înlocuirii pedepsei detențiunii pe viață (art. 58 C. pen.⁶), respectiv, posibilitatea liberării condiționate din executarea acestei pedepse (art. 99 C. pen.), ceea ce face ca durata ei nedeterminată să aibă doar un caracter teoretic⁷.

Acceptarea din punct de vedere legal a posibilității liberării condiționate a celui condamnat la o pedeapsă privativă de libertate perpetuă este o chestiune relativ controversată în doctrină, soluțiile adoptate în dreptul pozitiv fiind și ele diferite. Astfel, o soluție reglementară care exclude posibilitatea liberării celui condamnat la detențiunea pe viață, pornind de la argumentul că acest gen de pedeapsă are o funcție de eliminare din societate a celui condamnat pentru o infracțiune de o gravitate excepțională care evidențiază o pericolozitate extremă a făptuitorului, este de neacceptat. Împotriva acestei

⁶ În conformitate cu dispozițiile art. 58 C. pen., „în cazul în care cel condamnat la pedeapsa detențiunii pe viață a împlinit vârsta de 65 de ani în timpul executării pedepsei, pedeapsa detențiunii pe viață poate fi înlocuită cu pedeapsa închisorii pe timp de 30 de ani și pedeapsa interzicerii exercitării unor drepturi pe durata ei maximă, dacă a avut o bună conduită pe toată durata executării pedepsei, a îndeplinit integral obligațiile civile stabilite prin hotărârea de condamnare, afară de cazul când dovedește că nu a avut nicio posibilitate să le îndeplinească, și a făcut progrese constante și evidente în vederea reintegrării sociale”.

⁷ F. Streteanu, D. Nițu, *op. cit.*, p. 292.

susțineri s-a argumentat întemeiat că menținerea în dreptul pozitiv a unor pedepse nesuscetibile de reducere le face pe acestea incompatibile cu funcție de îndreptare și resocializare a celui condamnat⁸, care este reglementată de dispozițiile art. 10 par. 3 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice adoptat sub egida Organizației națiunilor Unite la 16 decembrie 1962⁹. Tot astfel, Recomandarea REC (2003) 22 a Comitetului de miniștri către statele membre cu privire la liberarea condiționată statuează la nivel de principiu că „pentru a reduce efectele dăunătoare ale închisorii și a promova reintegrarea deținuților conform condițiilor care urmăresc a garanta siguranța comunității din afară, legea trebuie să facă accesibilă liberarea condiționată pentru toți deținuții condamnați, inclusiv deținuții pe viață”.

În cazul detențiunii pe viață, liberarea condiționată poate fi acordată de către instanță dacă sunt îndeplinite cumulativ condițiile prevăzute în primul alineat: executarea efectivă a 20 de ani din pedeapsă, conduita bună în timpul acestei executări, executarea obligațiilor civile și existența convingerii instanței că persoana condamnată s-a îndreptat și se poate reintegra în societate.

Textul art. 99 alin. (2) C. pen. prevede *expressis verbis*: „Este obligatorie prezentarea motivelor de fapt ce au determinat acordarea liberării condiționate și atenționarea condamnatului asupra conduitei sale viitoare și a consecințelor la care se expune, dacă va mai comite infracțiuni sau nu va respecta măsurile de supraveghere ori dacă nu va executa obligațiile ce îi revin pe durata termenului de supraveghere”. Această cerință imperativă a textului citat vizând obligația ca hotărârea judecătorească prin care se acordă liberarea condiționată să conțină motivele concrete care au format convingerea instanței, precum și avertizarea condamnatului cu privire la comportamentul său viitor și la consecințele pe care le va suporta dacă va mai săvârși noi infracțiuni sau nu va respecta măsurile de supraveghere ori nu își va îndeplini obligațiile ce îi revin pe durata termenului de supraveghere nu este o condiție în sine a liberării condiționate, ci „un mijloc prin care se urmărește respectarea riguroasă a condițiilor propriu-zise prevăzute în primul alineat al textului de lege”¹⁰.

În lipsa unei dispoziții legale exprese, în literatura de specialitate s-a pus, de asemenea, problema aplicării aceluiași cerințe ale motivării hotărârii și în cazul respingerii cererii sau propunerii de liberare condiționată, apreciindu-se că în hotărâre judecătorească trebuie „să arate motivele pe care se fundamentează soluția și să recomande celui condamnat continuarea eforturilor de îndreptare care vor putea să stea la baza reiterării cererii de liberare condiționată, cu perspectiva unei soluții de admitere a acesteia”¹¹.

Termenul de supraveghere în cazul liberării condamnatului care execută detențiunea pe viață a fost fixat de legiuitor în art. 99 alin. (3) C. pen. la 10 ani, care începe să curgă de la data liberării condiționate. Spre deosebire de termenul reglementat în cazul liberării condiționate din executarea pedepsei închisorii, prin raportare la intervalul cuprins între data liberării condiționate și data împlinirii duratei pedepsei, în ceea ce privește modalitatea

⁸ I. Molnar, *op. cit.*, p. 235-236.

⁹ Art. 10 par. 3 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice dispune: „Regimul penitenciar va cuprinde un tratament al condamnaților având drept scop esențial îndreptarea lor și reclassarea lor socială”.

¹⁰ I. Molnar, *op. cit.*, p. 240.

¹¹ *Ibidem*.

de calcul a termenului de supraveghere în cazul liberării din executarea detențiunii pe viață, având în vedere caracterul perpetuu, nedeterminat al acesteia, legiuitorul a reglementat un termen fix de 10 ani.

O problemă de drept importantă în această materie este stabilirea și aplicarea legii penale mai favorabile. Astfel, așa cum rezultă dintr-o lectură comparativă a textelor art. 99 C. pen și a art. 55¹ C. pen. din 1969, unele dintre condițiile actuale ale liberării condiționate în cazul detențiunii pe viață sunt preluate din reglementarea anterioară, noua lege penală aducând mai multe elemente noi. *Prima facie*, este de observat că în actuala reglementare s-a acordat instanței de judecată o mai mare posibilitate de apreciere. Astfel, în vechea reglementare erau prestabilite criteriile de apreciere asupra conduitei persoanei condamnate (textul art. 55¹ C. pen. din 1969 prevedea: „Cel condamnat la pedeapsa detențiunii pe viață poate fi liberat condiționat după executarea efectivă a 20 de ani de detențiune, dacă este stăruitor în muncă, disciplinat și dă dovezi temeinice de îndreptare, ținându-se seama și de antecedentele sale penale”), câtă vreme în textul art. 99 alin. (1) lit. d) C. pen. se pune doar condiția ca instanța să aibă „convingerea că persoana condamnată s-a îndreptat și se poate reintegra în societate”. Noua lege penală nu a mai limitat criteriile pe care judecătorul le poate aplica pentru a-și forma convingerea.

O altă deosebire esențială între cele două reglementări rezultă din faptul că legiuitorul a renunțat la prevederea unor condiții mai favorabile pentru condamnații la detențiunea pe viață care au împlinit o vârstă mai înaintată și nici nu se mai face vreo distincție între bărbați și femei din această perspectivă¹², nemaifiind menținut un regim juridic diferențiat configurat după aceste criterii.

În al treilea rând, noul Cod penal a introdus o condiție suplimentară pentru acordarea liberării condiționate legată de îndeplinirea integrală a obligațiilor civile în art. 99 alin. (1) lit. c).

În al patrulea rând, dacă în Codul penal din 1969 persoana liberată condiționat avea doar obligația ca, pe durata termenului de încercare de 10 ani, să nu săvârșească o nouă infracțiune, noul Cod penal a reglementat o procedură de control al condamnatului pe parcursul acestui termen, instituind un sistem complex de măsuri de supraveghere și de obligații prevăzute de art. 101, în această procedură serviciul de probațiune având rolul central.

Prin raportare la noul sistem normativ al liberării condiționate în cazul detențiunii pe viață, care a instituit o serie de măsuri care înăspresc regimul acesteia, legea penală mai favorabilă este legea veche, astfel că, în cazul condamnaților care au început executarea acestei pedepse sub Codul penal din 1969, această lege li se va aplica¹³.

3. Liberarea condiționată în cazul pedepsei închisorii mai mari de 10 ani. Noul Cod penal a creat, de asemenea, un regim derogator în cazul liberării condiționate din

¹² Art. 55¹ alin. (2) C. pen. din 1969 prevedea: „Condamnatul trecut de vârsta de 60 de ani pentru bărbați și de 55 de ani pentru femei poate fi liberat condiționat după executarea efectivă a 15 ani de detențiune, dacă sunt îndeplinite și celelalte condiții prevăzute în alin. (1)”.

¹³ S. Rădulețu, *Pedepsele*, în T. Toader, M.-I. Michinici, A. Crișu-Ciocîntă, M. Dunea, R. Răducanu, S. Rădulețu, *Noul Cod penal. Comentarii pe articole*, Editura Hamangiu, București, 2014, p. 191-192.

executarea unei pedepsei mai mari de 10 ani de închisoare, deși art. 100 reglementează în mod unitar condițiile liberării condiționate în cazul pedepsei închisorii, fără ca legiuitorul să se raporteze la infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsa închisorii mai mare de 10 ani¹⁴, raportându-se doar la pedeapsa aplicată, pusă în executare.

Așa cum reiese din lectura dispozițiilor art. 100 C. pen., în cazul pedepsei închisorii, liberarea condiționată poate fi acordată de către instanță dacă sunt îndeplinite cumulativ patru condiții¹⁵.

Legiuitorul a impus două condiții care creează un regim diferit pentru condamnații care execută o pedeapsă mai mare de 10 ani, și anume: cea de la litera a) a art. 100 alin. (1) C. pen., cu implicațiile induse de legiuitor cu privire la aceasta în alin. (2) și (3) ale aceluiași articol și cea de la lit. b) a alin. (1) din același text normativ.

Astfel, această primă condiție vizează cerința ca persoana condamnată fi executat cel puțin două treimi din durata pedepsei, în cazul în care pedeapsa nu depășește 10 ani, sau cel puțin trei pătrimi, dar nu mai mult de 20 de ani, dacă pedeapsa depășește 10 ani, legiuitorul prevăzând o derogare în cazul condamnatului care a împlinit vârsta de 60 de ani, fracțiile minime din pedeapsă care trebuie executate fiind reduse, după cum urmează: jumătate din durata pedepsei, dacă aceasta nu depășește 10 ani, și două treimi, dacă pedeapsa depășește 10 ani¹⁶.

O situație particulară apare în situația condamnaților care execută o pedeapsă cu închisoarea de 30 de ani (maximul general în sistemul nostru penal). În această problemă

¹⁴ Actualul Cod penal prevede pedeapsa închisorii de 10 ani sau mai mare pentru următoarele infracțiuni: art. 189 omorul calificat; art. 191 determinarea sau înlesnirea sinuciderii; art. 194 vătămarea corporală; art. 195 lovirile sau vătămrile cauzatoare de moarte; art. 201 întreruperea cursului sarcinii; art. 205 lipsirea de libertate în mod ilegal; art. 210 traficul de persoane; art. 211 traficul de minori; art. 218 violul; art. 219 agresiunea sexuală; art. 220 act sexual cu un minor; art. 229 furtul calificat; art. 234 tâlhăria calificată; art. 236 tâlhăria sau pirateria urmată de moartea victimei; art. 254 distrugerea calificată; art. 225 distrugerea din culpă; art. 282 tortura; art. 283 represiunea nedreaptă; art. 286 înlesnirea evadării; art. 289 luarea de mită; art. 310 falsificarea de monede; art. 311 falsificarea de titlu de credit sau de instrumente de plată; art. 329 neîndeplinirea îndatoririlor de serviciu sau îndeplinirea lor defectuoasă; art. 331 părăsirea postului și prezența la serviciu sub influența alcoolului sau a altor substanțe; art. 332 distrugerea sau semnalizarea falsă; art. 345 nerespectarea regimului materialelor nucleare sau al altor materii radioactive; art. 346 nerespectarea regimului materialelor explozive; art. 354 transmiterea sindromului imunodeficient dobândit (SIDA); art. 438 genocidul; art. 439 infracțiuni contra umanității; art. 440 infracțiuni de război contra persoanelor; 442 infracțiuni de război contra operațiunilor umanitare sau emblemelor; art. 443 utilizarea de metode interzise în operațiunile de luptă; art. 444 utilizarea de mijloace interzise în operațiunile de luptă.

¹⁵ Art. 100 alin. (1) C. pen. dispune: „Liberarea condiționată în cazul închisorii poate fi dispusă, dacă: a) cel condamnat a executat cel puțin două treimi din durata pedepsei, în cazul închisorii care nu depășește 10 ani, sau cel puțin trei pătrimi din durata pedepsei, dar nu mai mult de 20 de ani, în cazul închisorii mai mari de 10 ani; b) cel condamnat se află în executarea pedepsei în regim semideschis sau deschis; c) cel condamnat a îndeplinit integral obligațiile civile stabilite prin hotărârea de condamnare, afară de cazul când dovedește că nu a avut nicio posibilitate să le îndeplinească; d) instanța are convingerea că persoana condamnată s-a îndreptat și se poate reintegra în societate”.

¹⁶ Textul art. 100 alin. (2) C. pen. prevede că aceste fracții trebuie să se raporteze la pedeapsa efectiv executată. În literatura de specialitate s-a apreciat că „deși în situația condamnatului care a împlinit vârsta de 60 de ani alin. (2) prevede condiția executării „efective” a fracțiilor menționate, apreciem că aceasta este o eroare de redactare. Altfel, ar fi contrazisă întreaga logică internă a textului analizat, în special prevederile alin. (4)”. S. Rădulețu, *op. cit.*, p. 193.

s-a pronunțat și Curtea Constituțională prin Decizia nr. 99 din 28 februarie 2019. Analizând excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 100 alin. (1) lit. a) teza a doua și alin. (3) fraza a doua teza a doua din Codul penal, instanța de contencios constituțional a statuat: „Curtea constată că, în temeiul dispozițiilor art. 100 alin. (3) fraza a doua teza a doua din Codul penal, liberarea condiționată nu poate fi dispusă înainte de executarea efectivă a cel puțin două treimi din durata pedepsei închisorii, când aceasta este mai mare de 10 ani, ceea ce - în cazul unei pedepse cu închisoarea de 30 de ani – înseamnă 20 de ani, care este chiar limita maximă stabilită, prin prevederile art. 100 alin. (1) lit. a) teza a doua din Codul penal, cu privire la partea din pedeapsa închisorii mai mare de 10 ani ce se cere a fi executată în vederea liberării condiționate. Curtea observă că, în absența introducerii, în cuprinsul dispozițiilor art. 100 alin. (1) lit. a) teza a doua din Codul penal, a acestei limite maxime de 20 de ani, liberarea condiționată în cazul pedepsei închisorii de 30 de ani ar fi putut fi dispusă doar dacă cel condamnat ar fi executat cel puțin trei pătrimi din durata pedepsei, ceea ce ar fi însemnat 22 ani și 6 luni”.

Pornind de la această constatare, Curtea Constituțională a mai reținut: „Limitarea, prin prevederile art. 100 alin. (1) lit. a) teza a doua din Codul penal, la 20 de ani a duratei din pedeapsă pe care persoana condamnată la pedeapsa închisorii mai mare de 10 ani trebuie să o execute se justifică în mod obiectiv și rezonabil, în respectul principiului egalității cetățenilor în fața legii, pentru evitarea unor situații în care cel condamnat la pedeapsa închisorii ar trebui să execute, pentru a beneficia de liberarea condiționată, o perioadă de detenție mai mare decât cea care este cerută de lege în cazul liberării condiționate din executarea pedepsei cu detențiunea pe viață”.

Totodată, Curtea a constatat că „este atributul exclusiv al legiuitorului să stabilească în ce condiții poate fi acordată liberarea condiționată și mijloacele de stimulare a condamnaților în vederea îndeplinirii scopurilor pedepsei, liberarea condiționată nefiind un drept al acestora, ci doar o vocație pe care o au, prin voința legiuitorului”.

Textele mai sus arătate au mai fost criticate pentru faptul că persoana condamnată care execută o pedeapsă cu închisoarea de 30 de ani pentru a putea fi liberată condiționat trebuie să execute efectiv 20 de ani, perioadă care este egală cu cea prevăzută de dispozițiile art. 99 alin. (1) lit. a) din Codul penal drept condiție pentru liberarea condiționată în cazul detențiunii pe viață. Curtea, prin decizia mai înainte citată, a apreciat că această chestiune nu are relevanță constituțională, nefiind adusă vreo atingere principiului egalității în drepturi, consacrat de prevederile art. 16 din Constituție. Tot astfel s-a mai apreciat că faptul că munca prestată de către persoana condamnată la o pedeapsă cu închisoarea de 30 de ani nu produce efecte cu privire la calculul fracțiunii de pedeapsă - cerute de lege în vederea acordării liberării condiționate - nu este de natură a aduce atingere principiului constituțional al egalității în drepturi. Instanța investită cu soluționarea cererii sau a propunerii de liberare condiționată poate, însă, ține seama de munca prestată de către respectiva persoană condamnată în ceea ce privește formarea convingerii că aceasta s-a îndreptat și se poate reintegra în societate.

În ceea ce privește cea de-a doua condiție, aceasta impune ca persoana condamnată, indiferent de vârstă, să se afle în executarea pedepsei în regim deschis sau semideschis,

cea ce presupune că pe parcursul executării fracției din pedeapsă acesta a avut o conduită bună și a făcut eforturi serioase de reintegrare socială.

Așa cum a arătat doctrina¹⁷, conduita infractorului după comiterea faptei este relevantă sub două aspecte: în raport cu litigiul penal născut în urma comiterii infracțiunii și în raport cu persoana vătămată. În ceea ce privește primul aspect este important să se aibă în vedere dacă infractorul și-a recunoscut sau nu vinovăția, dacă s-a predat voluntar autorităților sau dimpotrivă dacă a încercat să se sustragă procesului penal, dacă a adoptat o atitudine de indiferență sau sfidare sau a colaborat cu organele judiciare, dacă a ajutat la descoperirea și urmărirea participanților sau a preferat respectarea codului tăcerii etc. În egală măsură se cuvine a fi conturată relația făptuitorului cu victima, atât sub aspectul empatiei cu suferințele acesteia, cât și sub aspectul reparării prejudiciului. Toate împrejurările de mai sus sunt doar câteva exemple legate de modelarea *post delictum* a conduitei infractorului.

Stabilirea gradului de pericol social al persoanei nu se face izolat de conduita infracțională, ci în legătură cu aceasta. Această abordare interdependentă exclude ipoteza decelării unei pericolozități reduce a infractorului în condițiile comiterii unei infracțiuni de gravitate deosebită sau invers a stabilirii unui pericol social ridicat al infractorului, neconfirmat de conduita sa exterioară și dedus exclusiv pe baza unei predispoziții particulare a acestuia.

Legat de problema stabilirii legii penale mai favorabile, în literatura de specialitate¹⁸ s-a susținut că unele dintre condițiile liberării condiționate în cazul închisorii sunt preluate din reglementarea anterioară, și anume din art. 59 și art. 60 C. pen. din 1969, însă noua lege a introdus o serie de elemente noi. Astfel, pe lângă faptul că instanța de judecată competentă să dispună asupra liberării condiționate are o mai mare marjă de apreciere, așa cum am arătat și mai sus, nu se mai fac deosebiri între bărbați și femei în ceea ce privește vârsta de la care beneficiază de un regim mai blând al liberării condiționate, ambele categorii de condamnați beneficiind în prezent de un astfel de regim de la vârsta de 60 de ani. De asemenea, a fost introdusă condiția suplimentară a îndeplinirii integrale a obligațiilor civile, precum și un întreg sistem de control al condamnatului în timpul termenului de încercare. O altă noutate adusă de noul Cod penal constă în renunțarea la distincția dintre infracțiunile săvârșite cu intenție și cele săvârșite din culpă, în prezent pentru toate pedepsele cu închisoarea, indiferent de tipul infracțiunii pentru care au fost aplicate, fiind stabilit un regim unic de liberare condiționată.

Astfel cum reiese și din cele mai sus prezentate, în noua reglementare a fost introdusă ca o condiție suplimentară cerința ca în momentul acordării liberării persoana condamnată să fie în executarea pedepsei în regim semideschis sau deschis.

Toate aceste elemente conduc la concluzia că, în ceea ce privește regimul liberării condiționate în cazul închisorii, legea penală mai favorabilă este tot legea veche.

4. Concluzii. Instituția liberării condiționate a fost parțial reconfigurată în noul Cod penal, fiind luate în considerare și elemente care țin de conduita *post delictum* în relație cu

¹⁷ F. Ciopec, *op. cit.*, p. 247.

¹⁸ S. Rădulețu, *op. cit.*, p. 193-194.

parte civilă din procesul penal, fiind reduse criteriile de discriminare între condamnați, mai ales cele pe criterii de gen, fiind menținut un singur astfel de criteriu, cel al vârstei. De asemenea, renunțarea la dihotomia instituției în funcție de forma de vinovăție cu care a fost comisă fapta (culpă – intenție) este un aspect pozitiv, un astfel de criteriu nemaiputând fi reevaluat în faza finală a executării pedepsei, fiind valorizat în mod definitiv în faza judecării fondului.

